

eul_wid: vsq-aa

Περὶ βαρβαρισμοῦ καὶ σολοικισμοῦ πραγματεία · Barbarism and Solecism Treatise

On Barbarism and Solecism

Περὶ βαρβαρισμοῦ καὶ σολοικισμοῦ

Period: Ὀψιμαρχαία Late Antique

Dialect: Κοινή Koine

Domain: Γραμματική Grammar

Format: Πραγματεία Treatise

176 (1t) ΠΕΡΙ ΒΑΡΒΑΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΟΛΟΙΚΙΣΜΟΥ. ΠΕΡΙ ΒΑΡΒΑΡΙΣΜΟΥ. Βαρβαρισμός ἐστι λέξις ἥτοι περὶ τὰ στοιχεῖα, ἢ περὶ τὰς προσωδίας ἡμαρτημένη. Διαφέρει δὲ τοῦ Σολοικισμοῦ· ἐπεὶ ὁ μὲν Βαρβαρισμός ἐν λέξει γίνεται, ὁ δὲ Σολοικισμός ἐν λόγῳ.

177 Γίνεται δὲ ὁ Βαρβαρισμός ἐν τῇ λέξει, περὶ πλεονασμὸν στοιχείου, περὶ ἔνδειαν, περὶ ἐναλλαγὴν, περὶ τόνον, περὶ χρόνον, περὶ πνεῦμα. Λέγομεν δὲ Βαρβαρίζειν καὶ τοὺς ἀλλοφύλῳ λέξει χρωμένους· ὡς εἴ τις τὸ μὲν ὑπαυχένιον Κερβικάριον λέγοι, τὸ δὲ χειρόμακτρον, Μάππαν. ΠΕΡΙ ΣΟΛΟΙΚΙΣΜΟΥ. Σολοικισμός ἐστι λόγος περὶ τὴν σύνταξιν τῶν λέξεων ἡμαρτημένος. Διαφέρει δὲ Σχήματος· ἐπεὶ τὸ μὲν Σχῆμα ἔχει τινὰ αἰτίαν εὐλογον καθισταμένην εἰς εὐπρέπειαν, ὁ δὲ Σολοικισμός οὐκ ἔχει. Γίνεται δὲ ὁ Σολοικισμός ἐν τῷ λόγῳ, περὶ πλεονασμὸν λέξεως, περὶ ἔνδειαν, περὶ ἐναλλαγὴν, περὶ εἶδος, περὶ γένος, περὶ ἄρθρον, περὶ ἀριθμὸν, περὶ πτώσιν, περὶ πρόσωπον, περὶ χρόνον, περὶ διάθεσιν, περὶ ἔγκλισιν. Λέγεται δὲ Σολοικισμός, ἐπεὶ σόλοικον καὶ βάρβαρον τὴν προφορὰν ἔχει· Σολοίκους δὲ ἔλεγον οἱ παλαιοὶ τοὺς βαρβάρους.

178 ὁ γὰρ Ἀνακρέων φησὶ, Κοίμισον δὲ σόλοικον φθόγγον. καὶ Ἰππώναξ, Καὶ τοὺς σολοίκους ἦν λάβωσι, περνᾷσι Φρύγας μὲν εἰς Μίλητον ἀλφιτεύσοντας. ΕΤΕΡΩΣ ΠΕΡΙ ΒΑΡΒΑΡΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΟΣ. Τοῦ λόγου ἀρεταὶ μὲν εἰσιν ἕξ. Ἑλληνισμός, Σαφήνεια, Κυριολογία, Συντομία, Εὐσυνθεσία, Εὐπρέπεια. Κακίαι δὲ ταύταις ἀντικείμεναι ὁμοίως ἕξ. Βαρβαρισμός, Ἀσάφεια, Ἀκυρολογία, Μακρολογία, Κακοσυνθεσία, Ἀπρέπεια. Ἑλληνισμός μὲν οὖν ἐστὶ λέξις ὑγιής, καὶ ἀδιάστροφος λόγου μερῶν συμπλοκὴ μετάλληλος· Βαρβαρισμός δὲ ἐστὶ λέξις ἡμαρτημένη παρὰ τὴν τῶν Ἑλληνιζόντων συνήθειαν. Διαφέρει δὲ Βαρβαρισμός Σολοικίας· ὅτι ἡ μὲν Σολοικία τὴν τάξιν βλάπτει τοῦ λόγου, ὁ δὲ Βαρβαρισμός τὰ ἔπη τῆς λέξεως.

179 Γίνεται δὲ Βαρβαρισμός κατὰ τρόπους ἑννέα· προσθέσει, ἀφαιρέσει, ἐναλλαγῇ, μεταθέσει, συναλοιφῇ, διαιρέσει, τόνῳ, χρόνῳ, πνεύματι. Κατὰ μὲν οὖν Πρόσθεσιν βαρβαρίζουσιν οἱ λέγοντες Σωκράτην, Δημοσθένην. τὰ γὰρ εἰς ης λήγοντα σύνθετα οὐ προσλαμβάνει ἐπὶ τῆς αἰτιατικῆς τὸ ν, ὅταν ᾗ παρ' οὐδετέρων πρὸς τὴν κατάληξιν, ἢ ῥῆμα ἐπὶ τέλει ἐμφαίνεται. Κατὰ δὲ Ἀφαίρεσιν· ὡς εἴ τις λέγοι τὸν Ἑρμῆ, δεῖ γὰρ λέγειν τὸν Ἑρμῆν. Κατὰ δὲ Πρόσθεσιν· λέγοντες τὸν δίφρον, δρίφον· καὶ τὸ φέρω, φέρνω· καὶ Μυτιληναῖον, Μιτυληναῖον· ἀπὸ γὰρ τοῦ Μύτωνος τοῦ κτίστου Μυτιλήνην καλεῖται. Κατὰ δὲ Ἐναλλαγὴν, ὅσοι λέγουσιν ἀντὶ τοῦ ἐδυνάμην, ἡδυνάμην· καὶ ἀντὶ τοῦ ἐβουλόμην, ἡβουλόμην.

180

ὅσα γὰρ ἀπὸ συμφώνου ἄρχεται τῶν ῥημάτων ἐν τῷ ἐνεστώτι χρόνῳ, ταῦτα κατὰ τὸν παρατατικὸν ἀπὸ τοῦ ε ἄρχεται. λέγω, ἔλεγον· φέρω, ἔφερον· οὕτω μέλλω, ἔμελλον· βούλομαι, ἐβουλόμην· καὶ δύναμαι, ἐδυνάμην. Κατὰ δὲ Συναλοιφήν, ὡς Μένανδρος λέγει, Ὁ θάτερος μὲν τοῖν δυοῖν Διοσκόροι. ἀντὶ τοῦ φάναι, ὁ ἕτερος· ἡ γὰρ τοιαύτη συναλοιφή γίνεται ἐπὶ οὐδετέρου ἄρθρου, ὅταν αὐτῷ ἐπιφέρηται ὄνομα ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενον, οἷον τὸ ἕτερον λέγω θάτερον· ἐπὶ ἀρσενικοῦ δὲ οὐδαμῶς. Κατὰ δὲ Διαίρεσιν, ὡς ὅταν Ἡσίοδος λέγῃ, Μάγνης δ' αὖ Δίκτην τε καὶ ἀντίθεον Πολυδεύκεα. οὐ γὰρ διαιρεῖται, ὧν ἡ αἰτιατική εἰς ν λήγει· αἱ γὰρ εἰς α λήγουσαι αἰτιατικαὶ διαιροῦνται, Δημοσθέnea, Δημοσθένη γὰρ καὶ Διογένη. Κατὰ δὲ Τόνον βαρβαρίζουσιν οἱ λέγοντες, ἐὰν βουλῶμαι, καὶ ἐὰν ἀρχῶμαι. δεῖ γὰρ λέγειν, ἐὰν βούλωμαι, καὶ ἐὰν ἄρχωμαι· ἐπεὶ δὴ τὰ ὑποτακτικὰ τοῖς ἰδίῳ ὀριστικοῖς ὁμοτονεῖ, φέρομαι, ἐὰν φέρωμαι· λέγομαι, ἐὰν λέγωμαι· οὕτω καὶ ἐὰν βούλωμαι, καὶ ἐὰν ἄρχωμαι. Ὁμοίως καὶ περὶ τοὺς τόνους βαρβαρίζουσιν οἱ λέγοντες ἀκράτον προπερισπωμένως· δεῖ γὰρ λέγειν ἄκρατον προπαροξυτόνως· ἡ γὰρ τοῦ α στερήσις προτιθεμένη τῶν δυσλλάβων ὀνομάτων εἰς ὅς ληγόντων ἀναβιβάζει τὸν τόνον· οἷον κακὸς, ἄκακος· φθαρτὸς, ἄφθαρτος· οὐκοῦν καὶ κρατὸς, ἄκρατος. Κατὰ δὲ Χρόνους βαρβαρίζουσιν οἱ λέγοντες πινακῶς ἐκτεταμένως· δεῖ γὰρ λέγειν πινακῆς συνεσταλμένως, ὡς θυρίς, σανίς.

181 Κατὰ δὲ Πνεῦμα βαρβαρίζουσιν οἱ λέγοντες αὔριον δασέως· δεῖ γὰρ αὔριον ψιλῶς· ἐπεὶ περ εἴρηται παρὰ τὴν αὔραν, ἥτις ἐκ τῶν ποταμῶν ἔωθεν ἀναδίδοσθαι φιλεῖ. Αὔρη δ' ἐκ ποταμοῦ ψυχρὴ πνέει ἡ ὥθι πρό. ἄλλως τε καὶ διὰ ψιλοῦ τοῦ στοιχείου συναλείφεται. Μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἕς τ' αὔριον, ἕς τ' ἔννηφι. εἰ γὰρ ἦν δασὺ, πάντως ἂν διὰ τοῦ θ ὥφειλεν εἶναι ἡ συναλοιφή. Ἀκυρολογία δὲ, ἥτις περὶ τὸ σημανόμενον ἀμαρτάνεται· τῆς δὲ κακίας μέρος ἐστὶ καὶ ἡ ἀκυρολογία. ὡς παρὰ τῷ Καλλιμάχῳ ἐπὶ τῶν ἀπολομένων νηπίων, Μητέρας ἐξεκένωσαν, ἐκούφισαν δὲ τιθήνας. Τούναντίον γὰρ, ἐβάρυναν ἀπολέσαντες τὰ ὑπ' αὐτῶν τρεφόμενα βρέφη. καὶ παρ' Αἰσχύλῳ, Ὁρῶμεν ἀνθοῦν πέλαγος Αἰγαῖον νεκροῖς. ΠΕΡΙ ΣΟΛΟΙΚΙΑΣ ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΟΣ. Σολοικία ἐστὶν ἀκατάλληλος πλοκὴ τῶν τοῦ λόγου μερῶν παρὰ τὴν τῶν Ἑλληνιζόντων συνήθειαν. Σολοικίζουσι δὲ κατὰ τρόπους ἱε· περὶ γέννη, περὶ ἀριθμούς, περὶ τὰς πτώσεις, περὶ τὰ εἶδη, περὶ τὰ γενικὰ καὶ εἰδικὰ, περὶ τὰ πάθη, περὶ τὰ ἐνεργήματα, περὶ τοὺς χρόνους, περὶ τὰ πρόσωπα, περὶ τὰς ἐγκλίσεις τῶν ῥημάτων, περὶ τὰ ἄρθρα, περὶ τὰς ἀντωνυμίας, περὶ τὰς προθέσεις, περὶ τὰ ἐπιρρήματα, περὶ τοὺς συνδέσμους.

182 Περὶ μὲν οὖν Γέννη· ὡς παρ' Ὀμήρῳ, Δῶρόν τοι καὶ ἐγὼ τέκνον φίλε τοῦτο δίδωμι. ἀντὶ τοῦ, τέκνον φίλον. Περὶ δὲ τοὺς Ἀριθμούς· ὡς παρ' Ἡσίοδῳ, Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί. ἀντὶ τοῦ, ἦσαν. Περὶ δὲ τὰς Πτώσεις· Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε, κελαινεφές, αἰθέρι ναίων, Ἥλιος, ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις. ἀντὶ τοῦ, ὦ ἥλιε. Περὶ τὰ Εἶδη· ὡς εἴ τις ἀπλοῦν ἀντὶ συγκριτικοῦ τάξειεν, οἷον, διὰ θεάων, ἀντὶ τοῦ διοτάτη. καὶ γυναικῶν θηλυτεράων, ἀντὶ τοῦ θηλειῶν.

183 καὶ, δικαιοτάτος Κενταύρων, ἀντὶ τοῦ δίκαιος. Περὶ δὲ Γενικὰ καὶ Εἰδικὰ· ὡς παρ' Ὀμήρῳ, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε. εἶδος μὲν γὰρ ἄνδρες, γένος δὲ, ἄνθρωποι. Περὶ δὲ τὰ Πάθη· ὡς εἴ τις λέγοι, οἰκοδομοῦμαι πύργον, ἀντὶ τοῦ οἰκοδομῶ. Περὶ δὲ Ἐνεργήματα· ὡς παρ' Ὀμήρῳ, Ναιετάουσι πόλεις ἀντὶ τοῦ ναιετάονται. καὶ, ῥέε δ' αἵματι γαῖα. ἀντὶ τοῦ ἐρρέϊτο. Περὶ δὲ τὰ Πρόσωπα· ὡς παρ' Ὀμήρῳ, Ἄλλοι μὲν γὰρ πάντες ὅσοι θεοὶ εἰς' ἐν Ὀλύμπῳ, Σοί τ' ἐπιπείθονται, καὶ δεδμήμεθα ἕκαστος. ἀντὶ τοῦ δέδμηνται. Περὶ δὲ Χρόνους· ὡς παρ' Εὐριπίδῃ, Θύρσον δὲ τις λαβοῦς' ἔπαισεν εἰς πέδον, Ὅθεν δροσώδης ὕδατος ἐκπηδᾷ νοτὶς.

184 ἀντὶ τοῦ ἐπήδησεν. Περὶ δὲ τὰς Ἐγκλίσεις τῶν ῥημάτων· ὡς εἴ τις ἐναλλάττει εὐκτικὰ ὀριστικοῖς, ἢ προστακτικὰ ἀπαρεμφάτοις, ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ὡς παρ' Ὀμήρῳ, Αἶψα μάλ' ἐς στρατὸν ἔλθε μετὰ Τρῶας καὶ Ἀχαιοὺς, Πειρᾶν δ', ὡς κεν— —ὑπερκύδαντας Ἀχαιοὺς. ἀντὶ τοῦ πείραζε, ὡς καὶ προεῖρηκεν ἔλθέ. καὶ, Πληθὺν δ' οὐκ ἂν ἐγὼ μυθήσομαι, οὐδ' ὀνομήνω.

ἀντὶ τοῦ οὐ μυθησαίμην. Περὶ δὲ τὰ Ἄρθρα· ὡς εἴ τις ὑποτακτικοῖς χρῆσαιτο ἀντὶ προτακτικῶν. οἶον, Μῦθος δ' ὃς μὲν νῦν ὑγιῆς εἰρημένος ἔστω. ἀντὶ τοῦ, ὁ μὲν καὶ ἔμπαλιν προτακτικοῖς ἐχρήσατο ἀντὶ ὑποτακτικῶν, Ἥπειλῃσεν μῦθον, ὁ δὲ τετελεσμένος ἐστίν. ἀντὶ τοῦ, ὃς δὴ. καὶ, ὅ μιν πρόφρων ὑπέδεκτο. ἀντὶ τοῦ, ὅς μιν. Περὶ δὲ τὰς Ἀντωνυμίας· ὡς εἴ τις ἀσύναρθρον ἀντὶ συνάρθρου παραλαμβάνοι. ὡς παρ' Ὀμήρῳ Ζηνόδοτος παραγράφει λέγων, πρὸς εἰς ἀντὶ τοῦ σοι σύναρθρος. ἢ εἴ τις, ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου προσώπου λέγοντος ὑμεῖς, ἐπὶ δὲ δευτέρου προσώπου τάξειεν ἀντωνυμίαν τὴν ἀρμόζουσαν τρίτῳ προσώπῳ.

185 ὡς παρ' Ἡσιόδῳ, Δεῦτε Δί' ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι. ἀντὶ τοῦ, ὑμέτερον. Περὶ δὲ τὰς Προθέσεις Εἰς ἐλάτην ἀναβάς, ἀντὶ τοῦ, ἐλάτην. καὶ, Κάπεσον ἐν Λήμνῳ· ἀντὶ τοῦ, εἰς Λῆμνον. Περὶ δὲ Ἐπιρρήματα· καὶ εἴσω δόρπον ἔλοντο. ἀντὶ τοῦ ἔνδον. καὶ παρ' Εὐριπίδῃ, Πολλὴ μὲν ἐν βροτοῖσι κούκ ἀνώνυμος Θεὰ κέκλημαι Κύπρις, οὐρανοῦ τ' ἔσω ἀντὶ τοῦ ἔνδον. καὶ, Πωλεῖται τις δεῦρο γέρων. ἀντὶ τοῦ, ἐνθάδε.

186 καὶ, Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον. ἀντὶ τοῦ, νῆ τοῦτο. καὶ ὅταν τις ἀπαγορευτικῶς χρήσεται ἀντὶ ἀρνητικοῦ. οἶον, Μὴ δι' ἐμὴν ἰότητα Ποσειδάων ἐνοσίχθων. ἀντὶ τοῦ, οὐ δι' ἐμὴν. Περὶ δὲ τοὺς Συνδέσμους· ὅταν τις τῷ μὲν μὴ ἐπενέγκῃ τὸν δὲ, ἢ ἕτερον ἰσοδυναμοῦντα. ἢ τῷ ᾗτοι διαζευκτικῶς μὴ ἐπενέγκῃ τὸν ᾗ. ἢ εἴ τις χρῆσαιτο τῷ μὲν ἢ προτακτικῶς, τῷ δὲ ᾗτοι ὑποτακτικῶς, λέγων, ἢ τόδε, ᾗτοι τόδε· τοῦναντίον γὰρ χρὴ ποιεῖν, προτάσσειν μὲν τὸν ᾗτοι, ὑποτάσσειν δὲ τὸν ᾗ, λέγοντας, ᾗτοι τόδε, ἢ τόδε. Σολοικίζουσι δὲ καὶ περὶ τὸ μικτὸν καλούμενον· ἐπειδὴν δύο ἢ πλείονα εἶδη τῶν εἰρημένων ἐμπεριέχεται. ὡς ἐν τῷ, ἓνα λίθον πένθ' ὑπῆσαν σκόρπιοι. Σολοικίζει δὲ καὶ, ὁ τὸ παιδίον δεικνὺς, καὶ λέγων οὗτος. Σολοικία δὲ καὶ Βαρβαρισμὸς τούτῳ διενηνόχασιν ἀλλήλων, ὅτι ἡ μὲν Σολοικία περὶ πλείονας γίνεται λέξεις ἀκαταλλήλως πλεκομένης, καὶ τὸ σημαίνονμενον ἐναλλάσσει. οἶον, Ναιετάουσι πόλιν, ἀντὶ τοῦ ναιετάονται· ὁ δὲ Βαρβαρισμὸς περὶ μίαν γίνεται λέξιν, καὶ μόνης τῆς φωνῆς ἐστὶν ἀμάρτημα. ὁ γὰρ λέγων περισπωμένως εὐγενῆς, τὸ μὲν σημαίνονμενον φυλάττει, πταίει δὲ κατὰ τὴν προφορὰν, περισπωμένη χρώμενος ἀντὶ ὀξείας. Ὡνόμασται δὲ ὁ μὲν Βαρβαρισμὸς κατὰ ἐναντιότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐπειδὴ περ ἡ κατορθωμένη λέξις Ἑλληνισμὸς καλεῖται, καὶ ὅτι πᾶν τὸ ἐκ τῆς συνηθισμένης λέξεως μετενηνεγμένον Βάρβαρον λέγεται. Σολοικισμὸς δὲ, ὅτι τοῦ σώου λόγου αἰκία· αἰκίζεται γὰρ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ λόγου· ἢ ὅτι οἱ παλαιοὶ Σολοίκους ἐκάλουν τοὺς βαρβάρους.

187 καθὰ φησὶν Ἰππώναξ, Καὶ τοὺς σολοίκους, ἣν λάβωσι, περνᾶσιν. ὥστε τῷ γένει Σολοικίαν εἶναι τὸν βαρβαρισμόν.